

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ.— Νέαι εἰδήσεις περὶ τῆς ἐν Μάνη ἡγεμονίας (1774 - 1821), ὑπὸ
Σωκρ. Κουγέα *.

Ὡς γνωστόν, μετὰ τὴν Ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν (1770) καὶ τὸν ἀκολουθήσαντα Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον, τὸν τερματισθέντα διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Κιουτσουκ - Καϊναρτζῆ (1774), ἡ Πύλη ἀπέσπασε τὴν Μάνην ἀπὸ τὸ βιλαέτι τοῦ Μοριά καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μόρα - Βαλεσῆ καὶ θεωρήσασα ταύτην θαλάσσιον χῶρον, ὑπήγαγεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καπουδᾶν Πασᾶ, ἤτοι τοῦ Ἀρχιναύαρχου τοῦ στόλου. Συγχρόνως ὅμως παρέχει εἰς αὐτὴν κατὰ περιεργον καὶ ἀπροσδόκητον τρόπον τὸ προνόμιον τῆς αὐτοδιοικήσεως, νὰ διοικῆται δηλαδή ἀπὸ ἐντόπιον ἡγεμόνα «Μανιάτμπεην», ὅστις ἐκλεγόμενος ἀπὸ τοὺς προκρίτους καὶ καπεταναίους τοῦ τόπου, θὰ ἐπλήρωνε μικρὸν φόρον ὑποτελείας εἰς τὴν Πύλην.

Ἡ Τουρκία συχνὰ παρεχόμενα διάφορα προνόμια εἰς τοὺς ραγιάδες ὑπηκόους διὰ διαφόρους ἐκάστοτε λόγους ¹⁾. Ἐπίσης καὶ ἡγεμονίας χριστιανικὰς εἰς πολλὰς χώρας τῆς ἀπεράντου ἐπικρατείας ἴδρυν. Ἀλλὰ τοὺς χριστιανοὺς ἡγεμόνας διώριζεν ἡ Πύλη, ὅπως εἰς τὴν Σάμον, τὴν Κρήτην, εἰς τὸ Μαυροβούνιον, εἰς τὴν εὐφορον Μολδοβλαχίαν, ὅπου τὸ ἀξίωμα τοῦ ἡγεμόνος ἐδίδοτο συνήθως ἐπὶ πληρωμῇ εἰς τὸν ἐκάστοτε πλειοδοτοῦντα Φαναριώτην. Ἡ περίπτωσις τῆς ἐν Μάνη ἡγεμονίας μὲ τὸ προνόμιον τῆς αὐτοδιοικήσεως, παραχωρούμενον εἰς λαὸν προσφάτως ἐπαναστατήσαντα καὶ ἠττηθέντα, εἶναι σπανία καὶ δὲν ἔχει ἐξηγηθῆ προσηκόντως.

Ὁ ἐν Μονάχῳ καθηγητῆς τῆς ἱστορίας Γεώργιος Stadtmüller, ἀνακοινώσας εἰς τὸ τελευταῖον ἐν Στοκχόλμῃ συνελθὸν XI^{ον} Διεθνὲς Ἱστορικὸν Συνέδριον (1960) μελέτην του περὶ τῶν τύπων τῆς αὐτοδιοικήσεως ἐν τῇ Ν.Α. Εὐρώπῃ (Die Formen der Selbstverwaltung in Südosteuropa) ²⁾ διέλαβε καὶ περὶ τῆς αὐτοδιοικήσεως τῶν Μανιατῶν. Θεωρῶν δὲ τὴν Μάνην χώραν ὀρεινὴν καὶ χαρακτηρίζων τὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν Μανιατῶν πατριαρχικὴν, παραλληλίζει ταύτην πρὸς τὴν αὐτοδιοίκησιν τοῦ Μαυροβουνίου. Ἀλλὰ πλανᾶται, διότι ἡ αὐτοδιοικηθεῖσα Μάνη δὲν εἶναι ἡ ὀρεινὴ, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ὅλη ἡ παραλιακὴ, (ὁ παραλιακὸς βραχίων τῆς Μάνης, Brazzo di Maina τῶν Ἑνετῶν), οὔτε ἡ ἡγεμονία αὐτῆς ὑπῆρξε θεοκρα-

* SCCR. KOUGEAS, Neue Informationen über die Hegemonie in Mani (Peloponnes) 1774 - 1821.

1) Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ, Οἱ προνομιακοὶ ὅρισμοὶ τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, Ἑλληνικά, τόμ. 9 (1936) σελ. 103 κ.έ.

2) Τὴν μελέτην τοῦ STADTMÜLLER, μὴ δημοσιευθεῖσαν, γνωρίζω ἐκ τῆς εἰς τὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου (σελ. 130) δοθείσης περιλήψεως.

τική ως ἡ τοῦ Μαυροβουνίου, ὅπου ὁ ἐπίσκοπος ἦτο ὁ ἄρχων, ὁ διευθύνων ἐξ ὀλοκλήρου τὴν πολιτικὴν ζωὴν τῆς χώρας. Τὸ δὲ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Stadtmüller, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Μαραθονησίου, τοῦ σημερινοῦ δηλαδή καὶ τοῦ παλαιοῦ Γυθείου, εἶχεν ἐν τῇ διοικήσει τὴν αὐτὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Μαυροβούνιος ἐπίσκοπος τῆς Κετίγγης, εἶναι ἐντελῶς ἀστήρικτον, ἀφοῦ οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐπίσκοπος καὶ ἐπισκοπὴ Μαραθονησίου, οὔτε δὲ ἄλλος ἐπίσκοπος ἐκ τῶν πέντε ἐπισκοπῶν τῆς Μάνης, Ζαρνάτας, Ἀντρούβιστας, Πλάτσης, Μηλέας καὶ Μαίνης, ἀναφέρεται ὡς ἔχων ἀνάμειξιν τινα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἡγεμονίας.

Ὁ Διαπραγματευθεὶς καὶ ὀργανώσας τὸ καθεστῶς τῆς Μάνης Μέγας δραγουμάνος τοῦ Στόλου Νικόλαος Μαυρογένης ἠθέλησε νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς Μανιάτας τὴν αὐτοδιοίκησιν ὡς ἰδιαιτέραν πρὸς αὐτοὺς εὐεργεσίαν καὶ τιμητικὴν ἀναγνώρισιν ἐκ μέρους τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Ἄλλ' ὁ Μέγας δραγουμάνος ὠμίλει καὶ ὡς μέγας διπλωμάτης. Νομίζω, ὅτι κατ' ἀλήθειαν ἡ ἐν Μάνη αὐτοδιοίκησις θὰ ὑπηρετοῦσε βέβαια ἀπὸ τὴν νικητρίαν Ρωσσίαν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν πρωτοστατησάντων εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁρλώφ ἐπανάστασιν Μανιατῶν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐθεσπίσθη ὑπὸ τῆς Πύλης ὡς μέτρον εὐπρόσδεκτον πρὸς καταστολὴν τῆς πειρατείας, ἣτις, ἀσκουμένη εἰς εὐρείαν ἔκτασιν ὑπὸ τῶν Μανιατῶν καὶ δημιουργοῦσα συχνὰς διπλωματικὰς ἐνοχλήσεις εἰς τὴν Πύλην ἀπὸ τοὺς πρεσβευτὰς τοὺς ὑπερασπίζοντας τὰ δικαιώματα τῶν πληττομένων ναυσιπλοούντων Εὐρωπαίων, θὰ ἠδύνατο νὰ κατασταλῇ μόνον ἀπὸ ἐντόπιον ἰσχυρὸν ἡγεμόνα, ὅστις θὰ εἶχε τὴν δύναμιν καὶ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἐπιβολὴν τῆς τάξεως. Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὰς νέας ἱστορικὰς πηγὰς, τὰς ὁποίας δημοσιεύω εἰς τὸν Ε' τόμον τῶν «Πελοποννησιακῶν», ἔχω δὲ τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω σήμερον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὰ ἐξ αὐτῶν πορίσματα.

Περὶ τῆς ἐν Μάνη ἡγεμονίας αἱ γνώσεις μας εἶναι ἐλλιπεῖς, περιοριζόμεναι σχεδὸν εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ὀκτῶ ἐντοπιῶν Μπέηδων, εἰς τὴν ἀλληλοδιαδοχὴν, τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν τύχην ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, ἣτις ἦτο συνήθως κακὴ. Περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἡγεμονίας, περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Μπέη πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἑπτὰ Καπεταναίους τῆς Μάνης, περὶ τοῦ ἐφαρμοζομένου δικαίου, περὶ τοῦ καταβαλλομένου εἰς τὴν Πύλην φόρου κλπ. δὲν ἔχομεν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις, διότι ἐκ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν, αἱ μὲν τουρκικαί, ἂν ὑπάρχουν, εἶναι ἀνέκαθεν ἀπρόσιτοι, αἱ δὲ ἑλληνικαὶ δι' ἔλλειψιν ἀρχαικῆς ὀργανώσεως εἰς τὴν ἐκάστοτε μεταφερομένην ἔδραν τοῦ ἡγεμόνος, διασκορπιζόμεναι εἰς τὰς διαφόρους ἡγεμονευσάσας οἰκογενείας, ἐχάνοντο. Τὰ μόνον διασωθέντα ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς ἐν Μάνη ἡγεμονίας εἶναι τῆς οἰκογενείας Γρηγοράκη, ἣτις ἀνέδειξε τοὺς τέσσαρας ἐκ τῶν ὀκτῶ Μπέηδων, ἡγεμονεύσαντας κατὰ τὰ 28 ἐκ τῶν 47 ἐτῶν (1774 - 1821) τῆς ἡγεμονίας. Μῆρος τῶν ἐγγράφων τούτων ἐδημοσιεύθη πρὸ ἐνὸς καὶ ἐπέκεινα αἰῶνος (1858) ἀνωμόως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἱστορικαὶ Ἀλήθειαι

Συμβάντων τινῶν τῆς Μάνης» καὶ μέρος, τὸ καὶ σπουδαιότερον, δημοσιεύεται τώρα εἰς Μελέτην μου «*Ιστορικαὶ πηγαὶ διὰ τὴν Ἑγεμονίαν τῆς Μάνης*», τὴν ὁποίαν ἔχω τὴν τιμὴν νὰ καταθέσω.

Τὰ δημοσιευόμενα ἔγγραφα εἶναι 35, ἐξ ὧν 16 μοῦ εἶχαν δοθῆ τὸ 1939 πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ μελέτην ἀπὸ τὸν μακαρίτην Πέτρον Θεοδωρομπεάκον Γρηγοράκη, τελώνην Ἀθηνῶν, 11 παρελήφθησαν ἀπὸ μοναδικὸν ἔντυπον, κατατεθὲν ἀντὶ χειρογράφου, πρὸ ἐνὸς σχεδὸν αἰῶνος εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1866 ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἐγγραφοὶ προτάσεις τῶν ἀδελφῶν Κρονηροῦ κατὰ Γρηγορίου Θεοδωρομπεάκου*», 4 ἔγγραφα εἶναι ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ὑδρας καὶ 4 ἐκ Κώδικος τοῦ Διερμηνέως τοῦ Τουρκικοῦ Στόλου Μιχαὴλ Μάνου (1816 - 1819).

Τὰ ἔγγραφα τοῦ Θεοδωρόμπε Γρηγοράκη ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἀλληλουχίας τῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ πράξεων εἶναι ἀξιόλογα, διότι αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας μᾶς παρέχουν περὶ τῶν ἐφαρμοζομένων τρόπων καὶ μεθόδων διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Μπέη τῆς Μάνης, περὶ τῶν χρησιμοποιουμένων μέσων καὶ προσώπων δι' αὐτήν, περὶ τῶν ὄρων ὑπὸ τοὺς ὁποίους διενεργεῖτο ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐντοπίου ἡγεμόνος, εἶναι αὐθεντικά καὶ δύνανται νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἰσχύουσαι δι' ὅλους τοὺς ἐκάστοτε Μπέηδες τῆς Μάνης. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι αἱ αὐταὶ ἀπαιτήσεις ἐκ μέρους τῆς Πύλης καὶ αἱ αὐταὶ ὑποσχέσεις καὶ ἐγγυήσεις ἐκ μέρους τοῦ Μπέη, καὶ αἱ αὐταὶ ἀμοιβαῖαι συμφωνίαι τῶν Καπεταναίων τῆς Μάνης διατυπώνονται καθ' ἐκάστην ἀλλαγὴν ἡγεμόνος, εἰς κάθε «*ἀλλαξομπεηλίκι*», ὡς ἐλέγετο. Εἶναι δὲ εὐτύχημα ὅτι διεσώθησαν τοῦλάχιστον τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Θεοδωρόμπε Γρηγοράκη ἔγγραφα, ἐκ τῶν ὁποίων πολυὰ νέα πράγματα διδασκόμεθα περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς Μάνης.

Εὐκταῖον θὰ ἦτο νὰ εἶχαν διασωθῆ ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ πρώτου Μπέη τῆς Μάνης Τζαννέτου Κουτήφαρη (1774), διότι ἐξ αὐτῶν, πλὴν τῶν λόγων διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Πύλη παρεχώρησεν εἰς τὴν Μάνην τὴν ὑπὸ ἐντόπιον ἡγεμόνα αὐτοδιοίκησιν, θὰ ἐμανθάναμεν καὶ τοὺς ἀρχικοὺς ὄρους καὶ θεσμούς, ὑφ' οὓς ἔμελλεν αὕτη νὰ λειτουργήσῃ. Τὰ διασωθέντα ἔγγραφα ἀφοροῦν ὅλα εἰς περίπτωσιν «*ἀλλαξοαυθεντίας*», ἧτις συνήθως ἐπῆρχετο διὰ τῆς καθαιρέσεως τοῦ προκατόχου Μπέη, συνοδευομένης μὲ καταδίσωξιν, μὲ δήμευσιν περιουσίας, μὲ φυλάκισιν, συχὰ δὲ καὶ μὲ ἀγχόνην.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων διδασκόμεθα, ὅτι ἐν περιπτώσει ἀλλαξοαυθεντίας ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῆ αἴτησις τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν Καπεταναίων τῆς Μάνης πρὸς τὴν Πύλην διὰ τοῦ Καπουδάν Πασᾶ περὶ ἀλλαγῆς τοῦ Μπέη, καθὼς καὶ δήλωσις αὐτῶν περὶ ἀνεπιφυλάκτου ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας πρὸς τὸν νέον Μπέην.

Ὁ Καπουδάν Πασᾶς, λαμβάνων τὴν αἴτησιν, ἀποστέλλει ἀξιωματικὸν τοῦ Ναυστάθμου (Ἐμὶν Καπετάνιον), ὅστις καταπλέων εἰς Μάνην ἐπὶ « βασιλικοῦ κορβέτου » καὶ κομίζων μαζί με τὸ « μπουγιουρντι » τοῦ Καπουδάν Πασᾶ καὶ ἀπανταχοῦσαν τοῦ Πατριάρχου πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, τοὺς Καπεταναίους, τοὺς Προκρίτους καὶ τὸν λαὸν τῆς Μάνης με ἀφοριστικὰς περὶ ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας πρὸς τὸν νέον Μπέην συμβουλὰς, παραγγέλλει τὴν συγκρότησιν συνελύσεως τῶν προκρίτων, ἧτοι τῶν Καπεταναίων καὶ τῶν Ἐπισκόπων τῆς Μάνης. Εἰς τὴν συνέλευσιν ταύτην ἀναγινώσκεται τὸ μπουγιουρντι τοῦ Καπουδάν Πασᾶ καὶ ἡ ἀπανταχοῦσα τοῦ Πατριάρχου, μετὰ σύσκεψιν δὲ καὶ συζήτησιν ἀποφασίζεται ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Μπέη, καὶ ἡ ἀπόφασις ἀνακοινοῦται ἐγγράφως καὶ ἐνυπογράφως ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν Καπεταναίων εἰς τὸν ἐκεῖ κάπου ἀγκυροβολημένον Τοῦρκον ἀξιωματικόν.

Ἀκολούθως ἐκδίδεται τὸ σουλτανικὸν φερμάνι τοῦ διορισμοῦ, τὸ ὁποῖον κοινοποιεῖται εἰς τὸν νέον Μπέην, εἰς τὸν Βαλῆν τῆς Πελοποννήσου (Μόρα - Βαλεσην), καὶ εἰς τὸν ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ νέου Μπέη ὄμηρον, ὅστις ὀφείλει νὰ μένη εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει τουρκικὸν Ναύσταθμον ὡς ἐγγύθις τῆς πρὸς τὸν Σουλτάνον πίστεως τοῦ Μπέη.

Εἰς ὅλα αὐτὰ τὰ ἔγγραφα ὡς κύριον θέμα καὶ πρῶτιστον καθήκον τοῦ Μπέη παρουσιάζεται ἡ πρὸς καταστολὴν τῆς πειρατείας πιστὴ καὶ ἀγρυπνος αὐτοῦ μέριμνα. Ἡ εἰς πειρατικὰς ἐπιχειρήσεις ἀνάμειξις τῶν κατὰ καιροὺς Μπέηδων ἐμφανίζεται ὡς κυρία αἰτία τῆς καθαιρέσεως αὐτῶν, καὶ τῆς πειρατείας τὴν καταδίωξιν καὶ καταστολὴν ἀπαιτεῖ πρωτίστως ἀπὸ τὸν Μανιάτμπεην τὸ κυρίαρχον Κράτος. Φαίνεται ὅτι ἦτο πολὺ δύσκολον νὰ δαμασθῆ καὶ νὰ ἀναχαιτισθῆ εἰς τὴν Μάνην ἡ πειρατεία, τὸ « κουρσαλίκι », ὅπως τὸ ἔλεγαν, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποβῆ, ὄχι μόνον ἔθος, ἀλλὰ καὶ μέσον συντηρήσεως καὶ πόρος ἀπαραίτητος εἰς τὸν πτωχὸν καὶ ἄγονον αὐτὸν τόπον τῶν Μανιατῶν.

Ἄλλοι ὅροι, δευτερεύοντες, εἶναι οἱ ἐξῆς:

1) Ἡ κατεδάφισις τῶν παλαιῶν ὑψηλῶν πύργων καὶ ἰδίως ἡ ἀπαγόρευσις οἰκοδομήσεως νέων. Ἄλλὰ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ μέχρι σήμερον ὡς δάσος ἐμφανίζεται ἡ πυκνότης τῶν παλαιῶν πύργων εἰς πολλὰ χωρία τῆς Μέσα Μάνης, μαρτυρεῖ ὅτι οὔτε οἱ Τοῦρκοι τότε, οὔτε οἱ Βαυαροὶ τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ Ὄθωνος ὕστερα, ἐπέτυχον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς ταύτης, διότι οἱ Μανιάτες διεξεδίκησαν πάντοτε μετὰ τὸ αἶμα των τὴν διατήρησιν τῶν πύργων.

2) Ἡ τακτικὴ καὶ ἔγκαιρος καταβολὴ τοῦ βασιλικοῦ φόρου (μάλη μιρί) πρὸς τὸν Καπουδάν Πασᾶ διὰ τοῦ Δραγουμάνου τοῦ Στόλου ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅτι ἡ ἐξοφλητικὴ ἀπόδειξις πρέπει νὰ φέρη τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Καπουδάν Πασᾶ, ἄλλως εἶναι ἄκυ-

ρος. Διὰ τὸν φόρον τοῦτον, ἀνερχόμενον εἰς 25 πουργία, ἤτοι 12.500 γρόσια, ὑπεύθυνος πρὸς τὸν Καπουδᾶν Πασᾶ ἦτο ὁ Μπέης καὶ πρὸς τὸν Μπέην οἱ Καπεταναῖοι τῶν ἑπτὰ Καπετανιῶν τῆς Μάνης. Πλὴν τοῦ βασιτικοῦ φόρου κατεβάλλοντο καὶ πρὸς τὸν Καπουδᾶν Πασᾶ κατ' ἔτος 2500 γρόσια ὡς «ζαχιρὲ μπεχά» καὶ «χεδιχὲ μπεχά», δηλ. διὰ τρόφιμα καὶ δῶρα. Ἡ πτωχεία τοῦ τόπου καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀδυναμία καὶ ἀταξία περὶ τὴν καταβολὴν τῶν ἐτησίων φόρων ὑπῆρξε συχνὰ ἀφορμὴ καθαιρέσεως Μπέηδων.

3) Ἡ Μάνη ὀφείλει νὰ στέλλῃ εἰς τὸν Ναύσταθμον 100 ἐπιλέκτους ναύτας. Πρῶτον τώρα ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων μανθάνομεν, ὅτι καὶ ἡ Μάνη, ὅπως ἡ Ὑδρα καὶ ἄλλαι νῆσοι, ὑπεχρεοῦτο νὰ στέλλῃ κατ' ἔτος 100 νεοσυλλέκτους ναύτας («μαλλάχηδες»), οἱ ὅποιοι ὄφειλαν νὰ δουλεύουν εἰς τὸν τουρκικὸν ναύσταθμον («ταρσανᾶν») ἐπὶ ἓν ἐξάμηνον. Διὰ τὰ ἐπαγγελματικά καὶ τὰ ἠθικά τούτων προσόντα, δηλαδή διὰ τὴν πρὸς τὸ κυρίαρχον κράτος πίστιν, ἐγγυῶνται ὑπευθύνως καὶ ἐγγράφως ὁ Μπέης καὶ οἱ Καπεταναῖοι τῆς Μάνης. Τὸ σχετικὸν ἄρθρον ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Διὰ τὴν δούλευσιν τοῦ βασιλικοῦ δοναμᾶ (στούλου) νὰ στέλλωνται ἀπὸ Μάνης ἑκατὸν μελλάχιδες συντροφευμένοι μὲ τὸν υἱὸν τοῦ μπέγη ἢ μὲ κανένα συγγενῆ αὐτοῦ καὶ νὰ ἔρχωνται εἰς τὸν βασιλικὸν τερσανᾶν, λαμβάνοντες ὀλουφέδες καὶ ταϊνάτια, καθὼς καὶ οἱ μελλάχιδες τῆς Ὑδρας. Οἱ τοιοῦτοι δὲ νὰ δουλεύωσιν εἰς τὸν βασιλικὸν τερσανᾶν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἕως τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τελειωθέντος τοῦ κισμετίου των νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ ἀντ' αὐτῶν νὰ στέλλωνται ἄλλοι ἑκατὸν, καὶ οἱ στελλόμενοι μελλάχιδες νὰ εἶναι πιστοὶ καὶ γκεμητζήδες ἐπιτήδειοι καὶ προκομμένοι καὶ παλληκάρια καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς μελλάχιδες νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἐν τῇ Μάνη κεφίλιδες, πῶς εὐρισκόμενοι δηλονότι οὗτοι οἱ μελλάχιδες εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ βασιλικοῦ τερσανᾶ, δὲν θέλωσιν ἀποτολμήσει εἰς κανένα ἀχρεῖον χερεκέτι καὶ ἀναφανέντος νὰ ἀποκρίνωνται οἱ πρόκριτοι τῆς Μάνης, ὁ τε Μπέης καὶ οἱ λοιποὶ καπετάνοι».

4) Ὁ Μπέης ὄφειλε νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὴν Κων)λιν ἓν ἢ δύο ἄρρενα μέλη τῆς οἰκογενείας του ὡς ὀμήρους εἰς ἐγγύησιν τῆς πρὸς τὸ κυρίαρχον Κράτος πίστεως αὐτοῦ. Οἱ ὀμηροὶ, ἢ ὁ ὀμηρος, ὀφείλει νὰ μένῃ εἰς τὸν Ναύσταθμον, ἐκτελῶν παρὰ τῷ Καπουδᾶν Πασᾶ χρέη πρεσβευτοῦ φροντίζων διὰ τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα ζητήματα καὶ ἰδίως διὰ τὰ τῆς ἐγκαίρου καταβολῆς τοῦ φόρου κ.λ.π.

5) Ὅριζεται ὅτι εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μάνης ὀφείλει νὰ ἀσκῆται νηοψία, ἔλεγχος δηλαδή τῶν εισπλεόντων πλοίων, πόθεν ἔρχονται καὶ ποῦ κατευθύνονται, τί ἐμπορεύμα, τί πλήρωμα καὶ τί ἐπιβάτας ἔχουν, καὶ νὰ ὑποβάλλεται περὶ τούτων λεπτομερῆς ἀναφορὰ πρὸς τὸν Καπουδᾶν Πασᾶν. Τὸ σχετικὸν ἄρθρον ἔχει κατὰ λέξιν: «Ἐὰν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μάνης ἤθελον φανῶσι πραγματευτάδικα καράβια Ὅθω-

μανών, ραγιαδών, ἢ σουδίτων φράγκων, νὰ ἐξετάζωσιν ὅ τε Μπέης καὶ οἱ Καπετάνοι, πόθεν ἔρχονται, ποῦ πηγαίνουν, τὴν γενεὰν αὐτῶν, τί εἶδος πραγματείας ἔχουσι, τοὺς γιοιτζίδες, τὴν ποσότητα τῶν ἐν αὐτοῖς γεμιτζήδων καὶ νὰ γράψωσι πρὸς τὸν Καπουδὰν Πασᾶν».

6) Ὑποχρέωσις τοῦ Μπέη καὶ τῶν Καπεταναίων νὰ ὑποβάλλουν ἀνὰ δεκαπενθήμερον λεπτομερῆ γραπτὴν ἔκθεσιν πρὸς τὸν Καπ. Πασᾶν διὰ τὴν κατάστασιν (« ν ι ζ ἄ μ ι ») τῆς Μάνης «καὶ κάθε ἄλλο ἄξιον ἀκοῆς».

7) Ἀπαγόρευσις ἐξόδου Μανιατῶν εἰς τοὺς γειτονικοὺς «καζάδες» τοῦ Μυστρά καὶ τῆς Μεσσηνίας, τῶν « Ἰ μ π λ α κ ί ω ν », ὡς ἐλέγετο τότε ἡ ἐπαρχία τῆς σημερινῆς Μεσσηνίας, ἀνευ ἀδείας (« τ ε σ κ ε ρ ἔ ») τοῦ Μπέη. Οἱ κάτοικοι τῆς πτωχῆς καὶ ἀγόνου Μάνης μετέβαινον ἀθρόοι δι' ἀγροτικὰς ἐργασίας, οἱ μὲν τῆς ἀνατολικῆς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα, οἱ δὲ τῆς δυτικῆς Μάνης εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Μεσσηνίας κατὰ τὰς ἐκάστοτε περιόδους τῆς καλλιέργειας τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν. Ἐπειδὴ δὲ μεταξύ τῶν εἰρηνικῶν ἐργατικῶν ἦτο δυνατὸν νὰ παρεξέλθουν καὶ κακοποιὰ στοιχεῖα, ἕκαστος ἀποδημῶν ὤφειλε νὰ ἔχη ἄδειαν ἐξόδου ἀπὸ τὸν Μπέην κατὰ σύστασιν τοῦ τοπικοῦ Καπετάνιου.

8) Ἐτήσιος ἔλεγχος τῆς ἐν Μάνη καταστάσεως («νιζάμι»), διενεργούμενος ὑπὸ εἰδικοῦ ἀπεσταλμένου ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ τοῦ Ναυστάθμου, ὅστις ἐρχόμενος εἰς Μάνην προσκαλεῖ ἐνίοτε τοὺς ἑπτὰ Καπεταναίους τοῦ τόπου καὶ ὑποχρεώνει αὐτοὺς εἰς γραπτὴν ἀνανέωσιν τῆς ὑποσχέσεως :

α) Νὰ ὑπακούουν εἰς τὸν Μπέην βοηθοῦντες αὐτὸν εἰς τὴν καταδιώξιν τῶν κακοποιῶν καὶ εἰς τὴν εἴσπραξιν τοῦ ἐτησίου φόρου.

β) Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν νὰ δέχεται εἰς τὸν τόπον του κουρσάρους. Ἄν δὲ δεχθῆ, νὰ τὸν καταδιώκουν μέχρις ἐξοντώσεως οἱ ἄλλοι Καπεταναῖοι συμπράττοντες μὲ τὸν Μπέην.

γ) Ἄν ὁ Μπέης ἀποφασίσῃ νὰ καταδιώξῃ δίκαια κανένα συμπατριώτην, ὅλοι οἱ ἄλλοι Καπετάριοι ὑποχρεοῦνται νὰ τὸν συνδράμουν ἀπροφασίστως. Ἄν δὲ κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς κάμῃ τὸ λάθος νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν καταδιωκόμενον διὰ νὰ προφυλαχθῆ, θὰ θεωρῆται ἐγκληματίας καὶ θὰ τιμωρῆται.

δ) Ὅλοι αἱ ἀνωτέρω ὑποσχέσεις θὰ τηρηθοῦν ἀπαρεγκλίτως, ὅστις δὲ παραβῆ καμμίαν ἐξ αὐτῶν, θὰ πληρώνη εἰς τὸν Καπουδὰν Πασᾶν 15.000 γρόσια καὶ θὰ τιμωρῆται μὲ τέλειον ἀφανισμόν.

Ἐκ τῶν ἐγγράφων συνάγεται ἐπίσης, ὅτι ὁ Μπέης εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ τόπου μεταβαίνων ὁ ἴδιος προσωπικῶς πρὸς καταστολὴν στάσεων καὶ ἐρίδων, καθὼς καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς θαλάσσης, ὅχι μόνον εἰς τὰ πα-

ράλια τῆς Μάνης, ἀλλὰ καὶ εἰς μακρυνὰς θαλάσσας, ὅπου ὁμως, ὡς πιστεύω, θὰ ἐπρόκειτο νὰ καταδιώξῃ Μανιάτας πειρατὰς. Ἔτσι βλέπομεν τὸν Θεοδωρόμπεην ἄλλοτε νὰ ἐστρατεύῃ ἐναντίον τοῦ Κουμουντουράκη καὶ νὰ πολιορκῇ αὐτὸν εἰς τὸ Κάστρον τῆς Ζαρνάτας, ἄλλοτε νὰ συμβιβάζῃ ἐρίζοντας ὑπαγορεύων συνθήκην ἀγάπης μεταξύ ἀλληλομαχομένων οἰκογενειῶν, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἔγγραφο τῆς Λαγείας, καὶ ἄλλοτε νὰ στέλλῃ τὴν ιδιόκτητον γολέταν του τρὸς καταδιώξιν τῶν πειρατῶν εἰς τὰς Κυκλάδας, ὡς μαρτυροῦν τὰ εὐχαριστήρια γράμματα τῶν δημογερόντων τῆς Σίφνου καὶ τῆς Κιμῶλου.

Εἰς τὴν ἀλληλοδιαδοχὴν τῶν Μανιατμπέδων κυρίως ἀπὸ τοῦ 1800 σπουδαῖαν καὶ ἀποτελεσματικὴν ἀνάμειξιν εἶχεν ὁ πανίσχυρος πλησίον τοῦ Καπουδᾶν Πασᾶ Ὑδραῖος Κοτσάμπασης Γεώργιος Δῆμα Βούλγαρης, ὅστις συχνὰ ἐπισκεπτόμενος τὴν Μάνην, ἐμαγείρευε καὶ διεπραγματεύετο μεταξύ τῶν Καπεταναίων καὶ τῶν προκρίτων τῆς Μάνης τὰ «ἀλλαξομπεηλίκια».

Οἱ ἀπὸ τοῦ 1774 - 1821 διοικήσαντες τὴν Μάνην ἐντόπιοι Μπέηδες ἦσαν ὁκτώ: Πρῶτος Μανιάτμπης διορίζεται ὁ Καπετάνιος τοῦ Σταυροπηγίου (τοῦ γειτονεύοντος πρὸς τὴν Καλαμάταν τέως δήμου Ἀβίας) Τζανέτος Κουτήφαρης (1774-1777). Ἡ ὀνομασία τοῦ Κουτήφαρη ὡς πρώτου Μπέη εἶναι δυσεξήγητος. Διὰ ποῖον λόγον ὁ Δραγουμάνος τοῦ Στόλου Νικόλαος Μαυρογένης ἐπροτίμησεν ὡς πρῶτον Μπέην τὸν Κουτήφαρην, ὅστις ἦτο ὁ κατώτατος εἰς λόγον ἰσχύος τῶν ἄλλων Καπεταναίων τῆς Μάνης, Μαυρομιχαλαίων, Τρουπάκηδων, Γρηγοράκηδων, καὶ Κουμουντουράκηδων, δὲν εἶναι γνωστόν. Μέχρι πρό τινας θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐπροτιμήθη, διότι δὲν θὰ εἶχεν ἀναμειχθῆ εἰς τὴν πρόσφατον τότε Ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν. Ἄλλ' ἐσχάτως διεπιστώθη ὅτι ὄχι μόνον οἱ Μαυρομιχαλαῖοι, ὡς ἐπιστεύετο, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀνωτέρω τρεῖς ἄλλοι Καπεταναῖοι τῆς Μάνης, καὶ ὁ Κουτήφαρης, εἶχαν συνεπαναστατήσῃ καὶ συμπολεμήσῃ μὲ τοὺς Μαυρομιχαλαίους εἰς τὰ Ὀρλωφικά¹⁾. Διὰ τὴν προτίμησιν τοῦ Τζανέτου Κουτήφαρη ὡς πρώτου Μπέη τῆς Μάνης ἔχομεν νὰ δώσωμεν τὴν ἐξῆς πιθανωτάτην ἐξήγησιν, ἀντλούμενην ἀπὸ τὸν συνδυασμὸν δύο σχετικῶν ἱστορικῶν πηγῶν:

Ἡ μία εἶναι τὸ ἡμερολόγιον ἐνὸς Ἑλληνορουμάνου Costanti Diichiti, ὅστις ὡς ἀξιωματικὸς ρουμανικοῦ μεταγωγικοῦ σώματος συνεξεστράτευεν εἰς τὴν περίφημον κατὰ τὸ 1715 ἐστρατεῖαν τοῦ Μεγάλου Βεζύρη Δαμάτ Ἀλῆ Πασᾶ Κιουμουρτζῆ, ἣτις εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐντὸς 100 ἡμερῶν ἐκδίωξιν τῶν Ἑνετῶν καὶ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Πελοποννήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ὁ Κωνσταντῆς Διοικητὴς ἐκράτη-

1) Σ. Β. ΚΟΥΓΕΑ, Ἡ ὑπὸ τοὺς Ὀρλωφ Πελοποννησιακὴ Ἐπανάστασις (1770), Πελοποννησιακά, τομ. Α' σελ. 63,65,66.

σεν ἡμερολόγιον τῆς ἐστρατείας, τοῦ ὁποίου τὸ ρουμανικὸν πρωτότυπον ἐξέδωκε μετὰ γαλλικῆς μεταφράσεως τὸ 1913 ὑπὸ τὸν τίτλον «Chronique de l'expédition des Turcs en Morée 1715» ὁ Ρουμάνος ἱστορικὸς καὶ πολιτικὸς Ν. Jorga. Ὁμιλῶν εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του ὁ Diichiti περὶ τῆς Μάνης καὶ τῶν κάστρων της γράφει: «Καὶ ὅταν ὁ Βεζύρης ἤρχετο ἀπὸ τὸν Μυστρῶν βαδίζων πρὸς τὴν Μονεμβασίαν, παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γέροντες τῆς Μάνης (les primats parmi les anciens du Magne) καὶ τοῦ ἔκαμαν προσκόνημα, ἐκεῖνος δὲ ἐξέλεξε ἓνα ἐξ αὐτῶν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν ἀρχηγόν των καὶ τοῦ ἐφόρεσε τὸ καφτάνι. Ἐπειτα ἔστειλε μινὰδόρους εἰς αὐτὰ τὰ κάστρα, οἱ ὁποῖοι τὰ κατέστρεψαν, τὸ δὲ ἐκεῖ εὐρεθὲν πολεμικὸν ὑλικὸν τὸ μετέφερεν εἰς ἄλλα κάστρα».

Αὕτη εἶναι ἡ μία πηγὴ. Ἡ ἄλλη πηγὴ εἶναι περίεργον κείμενον τοῦ Ἀγωνιστοῦ Χριστοδοῦλου Καπετανάκη, γνωστοῦ καὶ ἐξ ἄλλων ἐντύπων αὐτοῦ ἔργων, πεζῶν καὶ ἐμμέτρων ¹⁾, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως (1957) ὁ λόγιος Καλαματιανὸς δημοσιογράφος Γιάννης Ἀναπλιώτης. Ὁ οἰστρήλατος αὐτὸς Ἀγωνιστὴς εἶχε μὲν ἀξίωμα καὶ ἐπώνυμον Καπετανάκης ὡς υἱὸς Καπετάνιου, ἀλλὰ ἦτο τὸ γένος Κουτήφαρης. Ἱστορῶν τὰ θαύματα τῆς Παναγίας τῆς Τίμιοβας, παράζευξεν εἰς τὴν θρησκευτικὴν του ἀφήγησιν καὶ μίαν φανταστικὴν περιγραφὴν ταξειδίου, τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησε δῆθεν τὸ 1715 ἥρωικὸς αὐτοῦ πρόγονος, ὁ Καπετὰν Γιαννάκης Κουτήφαρης ἀπὸ Ζαρνάτας εἰς Κόρινθον πρὸς συνάντησιν τοῦ Μεγάλου Βεζύρη διὰ νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀπειλουμένην ἐπιδρομὴν του ἐναντίον τῆς Μάνης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ἐπέτυχεν, ἐπιστρέψας εἰς τὴν Μάνην μὲ τὸ εὐνοϊκὸν τοῦ Σουλτάνου φερμάνι. Ἡ παράζευξις αὕτη τῆς ταξειδιωτικῆς περιγραφῆς πρὸς τὴν θρησκευτικὴν διήγησιν σκοπὸν εἶχε, νομίζω, νὰ προσελκύσῃ ἀναγνώστας, οἵτινες μὲ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ θρησκευτικοῦ ἀναγνώσματος θὰ ἐθαύμαζαν τὴν προγονικὴν εὐκλειαν τοῦ φιλοδόξου ἀπογόνου. Ἄλλ' εἰς τὴν μυθιστορικὴν αὐτὴν διήγησιν ὑπολανθάνει, πιστεῦω, κάποιος ἱστορικὸς πυρῆν. Εἶναι πολὺ πιθανόν, ὅτι εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνο-Ρουμάνου Διοικητῆ ἀναφερομένην ἀντιπροσωπεῖαν τῶν Μανιατῶν, ἣτις προσέφερε καθ' ὁδὸν τὴν ὑποταγὴν τῆς Μάνης εἰς τὸν ἀπὸ Μυστρᾶ εἰς Μονεμβασίαν ὀδεύοντα Μέγαν Βεζύρη, θὰ μετείχεν ὁ Γιαννάκης Κουτήφαρης καὶ ὅτι πιθανόν νὰ ἦτο αὐτὸς ὁ ἀπὸ τὸν Μ. Βεζύρη λαβὼν ὡς ἀρχηγὸς τῶν Μανιατῶν τὸ «καφτάνι», δηλαδὴ τὸν ποδῆρη ἡγεμονικὸν μανδύαν. Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονὸς τοῦ 1715, διατηρούμενον ἴσως ὑπὸ τῆς παραδόσεως εἰς τοὺς κύκλους τῆς Πύλης καὶ τοῦ Φαναρίου, συντέλεσε κατὰ τὸ 1774 εἰς τὴν προτίμησιν τοῦ Τζανέτου Κουτήφαρη ὡς πρώτου Μπέη τῆς Μάνης, ἐπίσης δὲ καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν Κουτήφαρη, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ κατὰ τὸ 1830 εἰς τὸν φιλοδοξοῦντα ἀπόγονον

1) ΣΤ. ΣΚΟΠΕΤΕΑ, «Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά» 1957 σελ. 63 κ.έ.

Χριστόδουλον Καπετανάκην Κουτήφαρην ὡς θέμα τῆς μυθιστορίας του. Ἡ ἰδέα περὶ ἀναμείξεως τοῦ Καπ. Γιαννάκη Κουτήφαρη εἰς τὴν ἑκουσίαν ὑποταγὴν τῶν Μανιατῶν εἰς τοὺς Τούρκους τὸ 1715 ἐνισχύεται καὶ ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησιν τὴν ἐγερθεῖσαν ἀπὸ τοὺς ἀδιαλλάκτους πρὸς τὴν Τουρκίαν Μανιάτες ἐναντίον τοῦ Γιαννάκη Κουτήφαρη, ὁ ὁποῖος τὸ 1718 ἐδολοφονήθη ἀπὸ δύο προκρίτους τῆς Μάνης, ἐξ ὧν εἷς ἦτο ὁ ἐκ Μηλέας Ξανθὸς Ξανθάκης¹⁾.

Ὁ πρῶτος Μπέης Τζανέτος Κουτήφαρης, καθυστερήσας τὴν καταβολὴν τοῦ φόρου καὶ κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἀναμείξει εἰς πειρατείαν, καθηρέθη καὶ κατὰ τινα εἴδησιν τοῦ Rouqueville, ἣτις ἔγινε πιστευτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς κατόπιν ἱστορικούς, ἀπηγχονίσθη. Ἄλλ' ἐσχάτως ἐξ ἐγγράφων ἀναμφισβητήτου γνησιότητος τοῦ ἀρχείου Κουτήφαρη δημοσιευθέντων ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀναπλιώτη ἀπεδείχθη, ὅτι καταφυγὼν τότε εἰς Ζάκυνθον ἐσώθη καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 1800 εἰς Μάλταν τοῦ Σταυροπηγίου.

Δεύτερος Μπέης τῆς Μάνης ἔγινεν ὁ Καπετάνιος τῆς Ἀντρούβιστας (τῆς σημερινῆς καὶ τῆς ἀρχαίας Καρδαμύλης) Μιχάλμπεης Τρουπάκης, ὁ προσονομαζόμενος Μούρτζινος (1778 - 1781). Μετὰ τριετῆ ἡγεμονίαν περιέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Καπουδᾶν Πασᾶ καὶ συλληφθεὶς ἀπήχθη εἰς Μυτιλήνην, ὅπου ἀπηγχονίσθη.

Τρίτος Μπέης ἀνεδείχθη ὁ Καπετάνιος τοῦ Μαραθονησίου (τοῦ σημερινοῦ καὶ τοῦ παλαιοῦ Γυθείου) Τζανέτμπεης Γρηγοράκης (1781 - 1796), τοῦ ὁποίου ἡ μακρὰ δεκατετραετής ἡγεμονία ἐσημείωσε τὴν μεγαλύτεραν εὐημερίαν καὶ ἀκμὴν εἰς τὴν βασιανισμένην καὶ πτωχὴν χώραν. Καταδιωχθεὶς καὶ ὁ μεγαλοπράγμων αὐτὸς ἡγεμόν, αὐτὸς μὲν καταφυγὼν εἰς δυσπρόσιτα κρυσφύγετα τοῦ Ταυγέτου ἐξηκολούθει νὰ παρέχη πράγματα εἰς τὴν Τουρκίαν, ἡ δὲ οἰκογένειά του, διασκορπισθεῖσα εἰς τὰς φραγκοκρατουμένας Ἰονίους νήσους, ἀνέδειξεν ἄνδρας σπουδαίους εἰς τὰ στρατιωτικὰ καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ, συγχρόνους τότε καὶ μεταγενεστέρους.

Τέταρτος Μπέης ἔγινεν ὁ Καπετάνιος τοῦ Σταυροπηγίου Παναγιώτης Κουμουντουράκης (1797 - 1801), ὅστις κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἀναμείξει εἰς πειρατείαν Αὐστριακοῦ πλοίου καὶ καταδιωχθεὶς, ἐπολιορκήθη εἰς τὸ ἱστορικὸν κάστρον τῆς Ζαρνάτας μαζὶ μὲ τὸν ἐλθόντα εἰς βοήθειάν του Κλέφτην τότε τοῦ Μοριᾶ Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, ὅστις εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του διηγεῖται πολὺ ἐνδιαφέροντα πράγματα περὶ τῆς πολιορκίας τοῦ Κάστρου, περὶ τῆς ἐξόδου τῶν Κλεφτῶν καὶ περὶ τῆς τῆ μεσιτείας τοῦ Πετρούνη Μαυρομιχάλη, τοῦ κατόπιν Πετρόμπεη, παραδόσεως καὶ φυλακίσεως τοῦ ἐκπτώτου Κουμουντουράκη.

Πέμπτος Μπέης εἶναι ὁ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Γρηγοράκηδων Καπετάνιος τοῦ Ἀγερανοῦ Ἀντώνμπεης Γρηγοράκης, ὅστις μετὰ ἐξαετῆ ἡγεμονίαν (1802 - 1807)

1) Περὶ τούτου ἴδε Πελοποννησιακά, τόμ. Β' (1957) σελ. 459.

παρητήθη ὑπὲρ τοῦ γαμβροῦ τοῦ Κωνσταντίνου Ζερβάκου, τοῦ Ζερβόμπεη, ὅστις φίλος ὦν τοῦ Βαλῆ τῆς Τριπολιτσᾶς Βελῆ Πασᾶ, ἤγειρε τὴν ἔχθραν τῶν συγγενῶν του, καὶ διωχθεὶς ἐκ Μάνης περιέπεσεν εἰς ἀφάνειαν καὶ ἀδοξίαν.

Διάδοχος τοῦ Ζερβόμπεη ἀναδεικνύεται ὡς ἔβδομος Μπέης ὁ Καπετάνιος τοῦ Μαραθονησίου Θεοδωρόμπεης Γρηγοράκης (1808 - 1815), εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐκλογὴν ἀναφέρονται τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα ἔγγραφα. Ἡγεμονεύσας ἑπτὰ ἔτη, περιέπεσε καὶ αὐτὸς μὲ τὴν σειρὰν του εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Καπουδᾶν Πασᾶ, καὶ προσελθὼν τὸ 1815 μὲ τὰ δῶρα του νὰ χαιρετίσῃ τὸν ἐλθόντα διὰ τὸν ἐτήσιον ἔλεγχον Τοῦρκον πλοίαρχον (Ριαλάμπεη), ἐκρατήθη ὑπ' αὐτοῦ καὶ κομισθεὶς εἰς Κων)πολιν ἐφυλακίσθη εἰς τὰς παρὰ τὸν Ναύσταθμον φυλακὰς τοῦ Μπάνιου, ὅπου καὶ ἀπέθανεν ἐκ τῶν βασάνων.

Ἄλλος καὶ τελευταῖος Μπέης τῆς Μάνης εἶναι ὁ Καπετάνιος τῆς Τσίμοβας (σημερινῆς Ἄρεσπόλεως) Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης (1816 - 1821), ἀνελθὼν εἰς τὴν ἡγεμονίαν διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τοῦ συλλαβόντος καὶ καθαιρέσαντος τὸν Θεοδωρόμπεην Γρηγοράκην Τοῦρκου ἀξιωματικοῦ (Ριαλάμπεη), ὅστις ἦτο κρυπτο-Μαυρομιχάλης, θεῖος τοῦ Πετρόμπεη ὡς πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ πατρὸς του Πιέρου. Οὗτος ἀκολουθῶν δεκαπενταετῆς τὸν πατέρα του Ἰωάννην Μαυρομιχάλην (τὸν κακῶς λεγόμενον εἰς τὴν ἱστορίαν Σκυλόγιαννην) εἰς τὴν Ὀρλωφικὴν ἐπανάστασιν (1770), συνελήφθη αἰχμάλωτος μετὰ τοῦ τραυματισθέντος πατρὸς εἰς τὴν μάχην τοῦ Νησιοῦ τῆς Μεσσηνίας. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ μεταφερθεὶς εἰς Ναύπλιον καὶ θεραπευθεὶς, ἀνέκτησε μετὰ τρία ἔτη τὴν ἐλευθερίαν διὰ λύτρων, ὁ δὲ υἱός, κρατηθεὶς εἰς τὸν Ναύσταθμον τῆς Κων)πόλεως καὶ ἐξιλαμισθεὶς, ἀνεδείχθη εἰς ὑπέροχον Τοῦρκον ἀξιωματικόν, φθάσας μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ ἀντιναύαρχου (Καπιτάνα-Μπέη). Διορισθεὶς δὲ ὕστερα καὶ Βαλῆς τῆς Ρόδου, ἔλαβε τὸ ἀξίωμα τοῦ Πασᾶ. Περὶ τοῦ θρυλικοῦ τούτου προσώπου διέλαβεν εἰς παλαιότεραν μελέτην, ἣ ὁποία ἀνακοινωθεῖσα τὸ 1956 εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἐδημοσιεύθη εἰς τὰ «Πελοποννησιακά», τόμ. Α' σελ. 81 κ.ἑ.

Ἡ ἔδρα τῆς ἡγεμονίας δὲν ἦτο μόνιμος. Ἐκαστος Μπέης ὄριζε κατὰ βούλησιν τὴν ἔδραν αὐτοῦ προτιμῶν συνήθως τὸν τόπον τῆς καπετανίας του. Πάντοτε ὁμως ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ἔδρα παραλιακή.

Ἄν αἱ καθαιρέσεις τῶν Μπέηδων τῆς Μάνης εἶναι συχναί, ὁμως δὲν λείπουν καὶ τιμητικαὶ τούτων διακρίσεις. Μίαν τοιαύτην ἔχομεν εἰς διάταγμα (μπουγιουρντί) τοῦ Καπουδᾶν Πασᾶ ἐκδοθὲν τὸν Αὔγουστον τοῦ 1818 ὑπὲρ τοῦ Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη¹⁾, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀποστέλλεται «γούνα σαμοῦρι» διὰ τὴν πιστὴν καὶ εὐδόκιμον αὐτοῦ διοίκησιν. Ἡ ἀποστολὴ σαμουρόγουνος ἐθεωρεῖτο μεγί-

1) Πελοποννησιακά, τόμ. Ε' σελ. 127.

στη τιμή πρὸς ὃν αὐτὴ ἐστέλλετο ἐκ μέρους τῆς Πύλης. Διὰ τῆς λέξεως «σαμούρι» ἐδηλοῦτο τὸ ὄνομα καὶ τὸ δέρμα εἰδικῆς ποικιλίας ἰκτίδος (κουναβιοῦ), τῆς «ζηβαλίνης» ζῶου σπανίου, τοῦ ὁποῦ το δέρμα μὲ τὸ πυκνὸν καὶ μαλακὸν τρίχωμα ἐχρησιμοποιεῖτο διὰ τὰ πολυτελεῖ τῶν Τούρκων γουναρικά.

Ἐν τέλει ἄς προστεθῇ καὶ τοῦτο: Εἰς τὸ νεοσύστατον μικρὸν Μουσεῖον τῆς Καλαμάτας, τὸ ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου ὡς προέδρου τοῦ ἐκεῖ Συλλόγου Γραμμάτων καὶ στεγασθὲν εἰς τὸ ἀρχοντικὸν τῆς οἰκογενείας Κυριακῶν κατὰ δωρεὰν τοῦ μακαρίτου Ἀκαδημαϊκοῦ Γεωργίου Κυριακοῦ, ἔχει κατατεθῆ ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τῶν Μαυρομιχαλαίων ἀξιόλογον ἱστορικὸν λείψανον τῆς ἡγεμονίας, προσερχόμενον ἀπὸ τὸν τελευταῖον ἡγεμόνα τῆς Μάνης Πετρόμπετην. Εἶναι μικρὸς κομψὸς πέλεκυς, τοῦ ὁποῦ, ὁ μὲν στελεὶς ἐκ πολυτίμου μέλανος ἐβενοειδοῦς ξύλου, μήκους 30 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, εἶναι ἐντὸς δερματίνης θήκης, ἡ δὲ μονόστομος μεταλλίνη κόψις εἶναι ἀργυρόστικτος. Κατὰ τὴν παράδοσιν τὸ πελέκιον τοῦτο, φερόμενον μὲ τὸν στελεῖον ἐσφηνωμένον ἐπὶ τῆς ἐμπροσθίας ζώνης τοῦ συνοδεύοντος τὸν Μπέτην εἰδικοῦ προπορευομένου θεράποντος, ἀπετέλει οὐχὶ ὄπλον, ἀλλὰ τὸ σύμβολον τῆς ἐξουσίας τοῦ Μπέτη. Ἔχομεν δηλαδὴ ἐδῶ κάτι ἀνάλογον πρὸς τοὺς ραβδούχους ἢ τοὺς πελευφόρους, τοὺς προπορευομένους τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν μεσαιωνικῶν ἀρχόντων.

ZUSAMMENFASSUNG

Bei der Unterbreitung seiner in «Πελοποννησιακὰ» veröffentlichten Abhandlung «Ἱστορικαὶ Πηγαὶ διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Μάνης (1774 - 1821)» vor der Athener Akademie, kommt der Verfasser zu folgenden Resultaten:

Die in der Abhandlung erwähnten 35 Urkunden sind deshalb von grosser Bedeutung, weil sie uns wertvolle Informationen über den regierenden Bey (Maniatbey) geben. Es war jeweils ein langwieriger, bureaukratischer Prozess, der der Entsendung des sultanischen Firmans vorausging, auf Grund dessen der Bey ernannt wurde. In diesem Firman sind sämtliche Pflichten und Bedingungen für den Bey und die Kapitani angeführt.

Die Bedingungen waren folgende:

- 1) Unaufhörliche Verfolgung der Seeräuber.
- 2) Befehl die alten Burgen zu zerstören und den Bau neuer Burgen nicht zu lassen.
- 3) Sorge tragen, dass der Tribut regelmässig und rechtzeitig entrichtet wird.
- 4) Dafür sorgen, dass jährlich 100 Matrosen (Μαλλάχηδες) nach Istan-

bul geschickt werden, um 6 Monate lang bei der Marinebasis (Arsana) Dienst zu tun.

5) Der Bey musste 1-2 Mitglieder seiner Familie an die Hohe Pforte schicken, die als Geißel für seine Treue zur Pforte bürgten.

6) Alle Manis Häfen anlaufende Schiffe sollten einer strengen Kontrolle unterworfen werden. Der Bey musste ein eigenes Schiff zur Verfolgung der Seeräuber besitzen.

Der Bey hatte stets von einem beiliegenden Diener begleitet zu sein.

ΑΝΑΚΗΡΥΞΙΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ

Δι' ἀποφάσεως τῆς Ὀλομελείας, κατόπιν προτάσεως τῆς Συγκλήτου, ἀνεκηρύχθη εὐεργέτης τῆς Ἀκαδημίας ὁ Ἀντώνιος Μανούσης, ἀποβιώσας τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1962. Οὗτος διὰ διαθήκης του κατέστησε καθολικὸν κληρονόμον του τὴν Ἀκαδημίαν.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΦΑΚΕΛΟΥ

Ἐγκρίνεται ἡ κατάθεσις κεκλεισμένου φακέλου εἰς τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἀκαδημίας ὑπὸ τοῦ κ. Βασιλ. Τσίγκα, κατόπιν αἰτήσεως αὐτοῦ.